

Nieuwsbrief EHRC Updates 2023-7

Nummer 7, 2023

Redactie: J.H. Gerards, H. Morre, J. Krommendijk, S. Lambrecht, P. Ölçer, B. Aarrass, L.E. Burgers, P. Cannoot, L.R. Glas, C. Mak, D.A.G. van Toor en C. Van de Graaf.

INHOUDSOPGAVE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2023:0323JUD000542016 23-03-2023

Rogalski t. Polen, EHRM 23 maart 2023, nr. 5420/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2023:0323JUD004639614 23-03-2023

Udovychenko t. Oekraïne, EHRM 23 maart 2023, nr. 46396/14

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2023:0321JUD006676317 21-03-2023

Telek e.a. t. Turkije, EHRM 21 maart 2023, nrs. 66763/17, 66767/17 en 15891/18

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2023:0321JUD000157412 21-03-2023

Grand Rabbinate de Communauté Juive d'Izmir t. Turkije, EHRM 21 maart 2023, nr. 1574/12

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2023:0321JUD003814420 21-03-2023

Deltuva t. Litouwen, EHRM 21 maart 2023, nr. 38144/20

Hof van Justitie van de Europese Unie

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2023:235 23-03-2023

Minister for Justice and Equality (Levée du sursis), HvJ EU 23 maart 2023, zaak C-514/21

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2023:236 23-03-2023

Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (Exception au principe ne bis in idem), HvJ EU 23 maart 2023, zaak C-365/21

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2023:234 23-03-2023

Dual Prod, HvJ EU 23 maart 2023, zaak C-412/21

RECHTSPRAAK

Deltuva t. Litouwen, EHRM 21 maart 2023, nr. 38144/20

Deltuva is in 2019 in voorlopige hechtenis genomen in verband met een verdenking van betrokkenheid bij drugsmokkel. Gedurende de hechtenis, die ruim negen maanden duurde, mocht hij geen contact hebben met de buitenwereld. Een bezoek van zijn echtgenote en tienjarig dochttertje werd maar één keer toegestaan. Het EHRM begrijpt dat contacten met de buitenwereld – inclusief gezinsleden – een risico kunnen vormen voor beïnvloeding van het onderzoek. In dit geval is echter niet gebleken dat het contact met het kerngezin, in het bijzonder met het dochttertje, problematisch zou kunnen zijn. Art. 8 EVRM is dan ook geschonden.

Klager is in 2019 in voorarrest genomen in verband met een verdenking van betrokkenheid bij drugsmokkel in georganiseerd verband. De voorlopige hechtenis werd toegestaan voor een periode van drie maanden in verband met vluchtgevaar en het risico van het verstoren van het vooronderzoek en verdere criminele activiteiten als klager op vrije voeten zou blijven. Tot augustus 2020 werd de voorlopige hechtenis verschillende maanden verlengd. De hechtenis ging gepaard met een beslissing waarbij klager verboden werd om bezoek te ontvangen of telefoongesprekken te voeren met anderen dan zijn advocaat en het onderzoeksteam. Klager verzocht verschillende keren om bezoek te kunnen ontvangen van zijn echtgenote en zijn tien jaar oude dochter, maar dat werd steeds geweigerd, ook toen uit een psychologisch rapport bleek dat het dochttertje grote stress ondervond door het gebrek aan contact met haar vader. Alleen in februari 2020 werd klager eenmalig een bezoek van zijn gezin toegestaan. In november 2020 is klager vrijgelaten uit voorlopige hechtenis; de strafzaak tegen hem loopt nog.

Klager heeft gesteld dat de weigering om hem bezoek toe te staan van zijn echtgenote en dochter in strijd is met art. 8 EVRM. Uitgangspunt voor het Hof is dat iedere detentie inherente beperkingen meebrengt van het recht op privé- en gezinsleven, maar dat het recht op gezinsleven ook meebrengt dat de autoriteiten tot op zekere hoogte een gedetineerde in

staat stellen om contact met hun gezin te onderhouden. Daarbij moet onderscheid worden gemaakt tussen de situatie waarin iemand eenmaal is veroordeeld en de situatie waarin een onderzoek nog loopt en waarbij contacten invloed kunnen hebben op dat onderzoek. In het onderhavige geval kan worden aangenomen dat beperkingen inderdaad redelijk waren gelet op de stand van het onderzoek en de aard van de misdrijven waarvan klager werd verdacht. Het eenmalige bezoek dat klager kon ontvangen laat zien dat in ieder geval op dat moment een individuele gevalsbeoordeling is gegeven, maar latere weigeringen waren steeds op eenzelfde standaardformule gebaseerd. Het Hof ziet in dat familiebezoeken risicovol kunnen zijn omdat daarin boodschappen en instructies aan de buitenwereld kunnen worden doorgegeven. De nationale autoriteiten kunnen dat beter beoordelen dan het Hof zelf. In het onderhavige geval is echter niet gebleken dat de bezoeken door het kerngezin van klager een risico vormden. Ook is niet ingegaan op suggesties van klagers om de bezoeken te laten plaatsvinden in de aanwezigheid van een advocaat of rechercheur. Relevant is verder dat de dochter van klager op het moment van de voorlopige hechtenis pas tien jaar oud was. Het is niet duidelijk hoe een bezoek van een zo jong kind invloed zou kunnen hebben op het verloop van het strafrechtelijk onderzoek. Daarnaast is gebleken dat het kind veel nadeel had van het ontbreken van contact met haar vader. Gelet op deze overwegingen stelt het Hof een schending vast van art. 8 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 21-03-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0321JUD003814420

Zaaknummer: 38144/20

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Dual Prod, HvJ EU 23 maart 2023, zaak C-412/21

Aan een onderneming is in verband met verdenking van overtreding van belastingwetgeving een bestuursrechtelijke schorsing van de vergunning voor accijnsproducten opgelegd. Later is in de strafrechtelijke procedure ook zo'n schorsingsmaatregel opgelegd. De nationale rechter moet nagaan of bij de bestuursrechtelijke schorsingsmaatregel sprake is van een strafrechtelijke sanctie. Als dat zo is, is het in strijd met de onschuldpresumptie om zo'n maatregel op te leggen als de schuld nog niet vaststaat. Daarnaast kan dan sprake zijn van bis in idem. Ook als sprake is van twee ongelijksoortige sancties (bestuursrechtelijk resp. strafrechtelijk), moet echter het evenredigheidsbeginsel in acht worden genomen.

Dual Prod is een Roemeense vennootschap die een vergunning heeft voor de productie van alcoholhoudende dranken. In 2018 is er een doorzoeking van de bedrijfsruimten geweest, waarna een strafrechtelijk onderzoek is ingesteld wegens overtreding van bepalingen van de belastingwetgeving. In september 2018 is de vergunning van Dual Prod als belastingentrepot voor accijnsproducten voor de duur van een jaar geschorst. Dat kan volgens de bevoegde overheidsinstanties als er aanwijzingen zijn van strafrechtelijke inbreuken op de regelgeving voor accijnsproducten. Dual Prod heeft hierover geprocedeerd, waarna de schorsing is teruggebracht naar acht maanden. Later is ook in de strafrechtelijke procedure een schorsingsmaatregel opgelegd. In verband met de schorsing en het lopende strafrechtelijk onderzoek heeft de nationale rechter vragen voorgelegd aan het HvJ EU over de onschuldpresumptie en over bis in idem.

De eerste vraag die opkomt is of de schorsingsmaatregelen kunnen worden aangemerkt als sancties van strafrechtelijke aard in de zin van art. 48 lid 1 en art. 50 Hv. Dit moet worden beoordeeld aan de hand van de juridische kwalificatie van de inbreuk in het nationale recht, de aard van de inbreuk en de zwaarte van de sanctie. Daarbij is het eerste punt niet

doorslaggevend; het gaat erom dat sprake is van vervolgingsmaatregelen en sancties die met name op basis van de twee andere punten als strafrechtelijk moeten worden beschouwd. In het onderhavige geval lijken de schorsingsmaatregelen alleen bedoeld te zijn om te worden opgelegd om bepaalde typen rechthebbenden tijdelijk het voordeel van een bepaalde vergunning te ontnemen. De nationale rechter moet onderzoeken of de toekenningsvoorwaarden niet meer vervuld zijn of dreigen niet meer vervuld te zijn; dat is een argument om vast te stellen dat dergelijke maatregelen geen repressief doel hebben. Dat er een discretionaire bevoegdheid is om tot schorsing over te gaan lijkt op dat laatste wel te wijzen. De maatregel lijkt qua zwaarte in overeenstemming te zijn met de preventieve of conservatoire aard van de maatregelen, zodat deze niet als zodanig als strafrechtelijk kan worden aangemerkt.

Art. 48 lid 1 Hv omvat de onschuldpresumptie. Die bepaling verzet zich er niet tegen dat een strafrechtelijke sanctie door een bestuursorgaan wordt opgelegd. Wel moet het bestuursorgaan dan eerst vaststellen dat een vooraf bepaalde rechtsregel is geschonden en moet het de betrokken persoon de mogelijkheid bieden om zich vrij te pleiten, waarbij de betrokkene het voordeel van de twijfel moet worden gegund. Ook vergt art. 47 Hv dan dat er een effectief rechtsmiddel voor een rechter met volledige rechtsmacht wordt geboden. Als in het onderhavige geval dus tot de conclusie zou worden gekomen dat de schorsingsmaatregel een punitieve sanctie is, zou het in strijd zijn met de onschuldpresumptie om deze maatregel op te leggen als nog geen uitspraak is gedaan over de strafrechtelijke schuld van de betrokkene.

Ook voor de vraag of het ne-bis-in-idem-beginsel is geschonden moet eerst worden vastgesteld of de bestuursrechtelijke schorsingsmaatregel een punitieve sanctie is. Voor zover dat het geval is, lijkt sprake te zijn van 'idem', nu de maatregelen betrekking hebben op hetzelfde feitencomplex. De nationale rechter moet verder bekijken of de eerste schorsingsbeslissing niet alleen definitief is geworden, maar ook is gegeven na een beoordeling van de grond van de zaak. Als de verwijzende rechter oordeelt dat art. 50 Hv van toepassing is in deze omstandigheden, is sprake van een cumulatie van de schorsingsmaatregelen en moet worden onderzocht of die cumulatie kan worden gerechtvaardigd onder art. 52 lid 1 Hv. Gelet op het belang van het correct kunnen innen van accijns en het bestrijden van fraude en misbruik kan een cumulatie van vervolgingsmaatregelen en sancties van strafrechtelijke aard gerechtvaardigd zijn, op voorwaarde dat die vervolgingsmaatregelen en die sancties elkaar aanvullende doelen nastreven die in voorkomend geval betrekking hebben op verschillende aspecten van hetzelfde inbreukmakende gedrag. Ook vergt het evenredigheidsbeginsel dat de minst belastende maatregel moet worden gekozen als een keuze tussen maatregelen denkbaar is en

dat de nadelen niet onevenredig mogen zijn aan de doelstellingen. In het onderhavige geval lijkt bij de tweede schorsingsmaatregel geen rekening te zijn gehouden met de zwaarte van de eerste schorsing. Als de maatregelen dus allebei punitief worden gevonden, is dat van belang. Het Hof merkt daarnaast op dat het evenredigheidsbeginsel ook relevant is als de nationale rechter concludeert dat een van de maatregelen reparatoir van aard is. Dan staat het ne-bis-in-idem-beginsel weliswaar niet in de weg aan het cumulatieve opleggen, maar moet nog steeds het algemene evenredigheidsbeginsel in acht worden genomen.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 23-03-2023

ECLI: ECLI:EU:C:2023:234

Zaaknummer: C-412/21

Wetsartikelen: Hv art. 48, Hv art. 50, Hv art. 52 lid 1 en RL 2008/118/EG art. 16 lid 1

RECHTSPRAAK

Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (Exception au principe ne bis in idem), HvJ EU 23 maart 2023, zaak C-365/21

Art. 55 lid 1 onder b van de Schengenuitvoeringsovereenkomst maakt het mogelijk om iemand te vervolgen voor een strafbaar feit waarvoor diegene eerder in een andere lidstaat al is vervolgd, namelijk als sprake is van een kwestie die de staatsveiligheid of andere even wezenlijke belangen betreft. Het HvJ EU oordeelt dat dit een gerechtvaardigde beperking van het ne-bis-in-idem-beginsel kan zijn, mits vast komt te staan dat de betreffende strafvervolgning inderdaad dergelijke belangen van de lidstaat dient.

MR is een Israëliisch staatsburger die in 2020 in Wenen is veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar wegens fraude en witwassen. Hij heeft deze straf gedeeltelijk uitgezeten; het restant is omgezet in een voorwaardelijke straf. Op het moment van omzetting is MR echter in Oostenrijk in voorlopige hechtenis genomen in verband met een door een Duitse rechter uitgevaardigd Europees aanhoudingsbevel (EAB) in verband met een onderzoek naar oprichting van een criminele organisatie en beleggingsfraude. In verband hiermee zijn prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

Het HvJ stelt voorop dat het ne-bis-in-idem-beginsel zowel is vastgelegd in art. 50 Hv als in art. 54 van de Schengenuitvoeringsovereenkomst (SUO). Art. 54 SUO moet worden uitgelegd in het licht van art. 50 Hv. Ten aanzien van de invulling van het ne-bis-in-idem-beginsel benadrukt het HvJ dat het 'idem'-aspect daarvan vereist dat de materiële feiten dezelfde moeten zijn – dat ze soortgelijk zijn is niet voldoende. De gelijkheid van de materiële feiten moet daarbij worden opgevat als het geheel van concrete omstandigheden die voortvloeien uit gebeurtenissen die in wezen hetzelfde zijn, aangezien daarbij dezelfde dader betrokken is en ze onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn in tijd en plaats. Het is aan de verwijzende rechter om dit voor de voorliggende feiten na te gaan, maar het Hof geeft wel enige aanwijzingen. Zo moet de nationale rechter nagaan of klager in Oostenrijk alleen is veroordeeld vanwege de slachtoffers van fraude in Oostenrijk en niet die in Duitsland. In het tweede geval heeft de

eerdere veroordeling in Oostenrijk geen betrekking gehad op dezelfde feiten.

Een andere vraag die voorligt is of een lidstaat mag verklaren dat hij niet is gebonden aan art. 54 SUO als de feiten waarover in een andere staat al vonnis is gewezen een inbreuk vormen op de staatsveiligheid of andere even wezenlijke belangen. Een dergelijke beperking kan een inbreuk op art. 50 Hv opleveren, maar daarvoor kan mogelijk een rechtvaardiging bestaan in het licht van art. 52 lid 1 Hv. De wezenlijke inhoud van art. 50 Hv wordt daarbij geëerbiedigd als de vervolging een ander doel dient dan het doel dat met de eerste vervolging en veroordeling is nagestreefd. Het moet verder gaan om bijzonder ernstige strafbare feiten die de lidstaat zelf moeten treffen. Verder moet het beginsel van evenredigheid centraal worden gesteld, waarbij niet alleen een maatregel geschikt en noodzakelijk moet zijn met het oog op het nagestreefte doel, maar ook een evenwichtige afweging wordt gemaakt tussen de doelstelling van algemeen belang en de op het spel staande rechten. Dat moet in gevallen als het onderhavige worden beoordeeld door de ernst te bepalen van de inmenging die de beperking meebrengt en door na te gaan of het belang van de nagestreefte doelstelling van algemeen belang in overeenstemming is met die ernst. Als de staatsveiligheid of andere wezenlijke belangen in het geding zijn, is sprake van een belang van bijzondere ernst. Het gewicht van deze belangen is dan groter dan dat van de bestrijding van criminaliteit in het algemeen. Als ook aan de andere eisen van art. 52 lid 1 is voldaan kan deze doelstelling daarmee maatregelen rechtvaardigen die grondrechtenbeperkingen met zich brengen die normaal gesproken niet door gewone criminaliteitsbestrijding gerechtvaardigd zouden kunnen worden.

Het Hof overweegt verder dat niet elke criminele organisatie noodzakelijkerwijze en als zodanig de staatsveiligheid of andere even wezenlijke belangen aantast. Om te bepalen of dat het geval is, moet ook rekening worden gehouden met de omvang van de schade die bepaalde activiteiten de lidstaat berokkenen. Het kan niet worden uitgesloten dat een criminele organisatie die uitsluitend vermogensdelicten pleegt onder bepaalde omstandigheden de staatsveiligheid of andere even wezenlijke staatsbelangen aantast. Om te kunnen aannemen dat dat het geval is, moeten de delicten wel de lidstaat zelf raken.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 23-03-2023

ECLI: ECLI:EU:C:2023:236

Zaaknummer: C-365/21

Wetsartikelen: Hv art. 50, Hv art. 52 lid 1, Schengenuitvoeringsovereenkomst art. 54 en Schengenuitvoeringsovereenkomst art. 55 lid 1(b)

RECHTSPRAAK

Grand Rabbinate de Communauté Juive d'Izmir t. Turkije, EHRM 21 maart 2023, nr. 1574/12

Het opperrabbinaat van Izmir heeft al vier eeuwen het gebruik van een synagoge op een stuk grond in Izmir. Op zeker moment wil het opperrabbinaat ook het eigendom van de grond laten registreren, maar daarvoor wordt geen toestemming gegeven. Het EHRM overweegt dat de staat weliswaar verschillende argumenten heeft aangevoerd om te rechtvaardigen dat de grond eigendom zou moeten zijn van de staat en niet van het opperrabbinaat, maar dat uiteindelijk de relevante regelgeving onvoldoende voorzienbaar was. Dat betekent dat art. 1 EP EVRM is geschonden.

Klager is het opperrabbinaat van de joodse gemeenschap in Izmir. Aanvankelijk was het rechtskarakter van deze gemeenschap die van een religieus instituut, maar op 13 december 2011 kreeg de gemeenschap de status van een stichting. Op zeker moment wilde de stichting zich laten registreren als eigenaar van een stuk grond waarop een oude synagoge stond. De stichting maakte aanspraak op deze grond omdat de gemeenschap allang het bezit hiervan had. De aanvraag tot registratie van het eigendom werd echter geweigerd.

Voor het Hof is allereerst de vraag of klager onder art. 34 EVRM het klachtrecht toekomt; volgens de nationale regering heeft het opperrabbinaat namelijk geen rechtspersoonlijkheid. Het opperrabbinaat vertegenwoordigt volgens het Hof echter wel de gelovigen en kan worden gezien als een religieuze instelling. Ook op nationaal niveau is nooit ontkend dat het opperrabbinaat locus standi had. Klager kan dan ook op basis van art. 34 EVRM een klacht indienen bij het EHRM.

Ten gronde heeft klager betoogd dat art. 1 EP EVRM is geschonden door de onmogelijkheid om het stuk grond formeel te laten registreren. Het Hof stelt vast dat het gaat om grond waarop een gebouw staat dat al sinds 1605 in gebruik is als synagoge. In 1930 is in het kadaster vastgelegd dat het geheel inderdaad een synagoge is en ook de woonplaats is van de

opperrabbijn van Izmir. Al die tijd heeft klager ongestoord en onbetwist het bezit gehad van deze zaken, zodat het duidelijk gaat om een door art. 1 EP EVRM beschermd 'goed'. Klager baseerde zijn aanspraak op de formele registratie van de grond en de daarop gebouwde synagoge op de kadastrale vermelding in 1930. Het Hof overweegt dat een deel van de wettelijke bepalingen die in de nationale procedures een rol hebben gespeeld in feite niet relevant was. De regering heeft verder aangevoerd dat het opperrabbinaat op zeker moment is opgehouden om het gebouw actief te gebruiken. Zeker nu de onroerendezaakbelasting nog wel werd betaald is dat echter onvoldoende reden om de aanname te rechtvaardigen dat geen aanspraak meer werd gemaakt op het eigendom ervan. Verder is in de nationale procedures een onderscheid gemaakt tussen het – wel-erkende – subjectieve recht op gebruik van het gebouw en het eigendomsrecht van de grond. Volgens de regering berustte dit laatste eigendomsrecht bij de staat, maar dat argument is pas laat in de procedure op nationaal niveau naar voren gebracht. Aanvankelijk werd aangenomen dat het ging om niet-geregistreerde grond. Verder komt het er volgens het Hof op neer dat de eigendomsaanspraken vooral van de hand zijn gewezen omdat klager aanvankelijk nog niet de status van een stichting had. Al met al was de weigering van de registratie van de zaken die al vier eeuwen in het bezit waren van het opperrabbinaat voor klager redelijkerwijs niet voorzienbaar. Daardoor is niet voldaan aan het vereiste van een wettelijke basis, zodat art. 1 EP EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 21-03-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0321JUD000157412

Zaaknummer: 1574/12

Wetsartikelen: EVRM art. 34 en EVRM art. 1 EP

RECHTSPRAAK

**Minister for Justice and Equality (Levée du sursis), HvJ EU
23 maart 2023, zaak C-514/21**

LU is eerder bij verstek veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd. Omdat hij tijdens die proeftijd alsnog, ook bij verstek, wegens een ander feit is veroordeeld, wordt de oorspronkelijke schorsing herroepen. De Hongaarse rechter vaardigt een EAB uit, maar de Ierse rechter vraagt zich af of hij dat mag honoreren vanwege de veroordelingen bij verstek. Het HvJ oordeelt dat dit niet zonder meer aan de orde kan zijn, ondanks het grote belang van aanwezigheid bij de zitting. Alleen als de rechten van de verdachte in de kern zouden worden geraakt is een weigering van overlevering mogelijk.

In 2006 heeft een Hongaarse rechter LU bij verstek veroordeeld tot een gevangenisstraf wegens vier in 2005 gepleegde strafbare feiten. De tenuitvoerlegging werd uiteindelijk in hoger beroep opgeschort, met een proeftijd van twee jaar. In 2010 is LU veroordeeld maar nu tot betaling van een geldboete wegens niet-betaling van alimentatie. Deze veroordeling, wederom bij verstek, vond plaats tijdens de proeftijd. In tweede aanleg is dit vonnis gewijzigd naar een gevangenisstraf van vijf jaar en een verbod op het uitoefenen van publieke functies van een jaar. Ook is een bevel gegeven tot tenuitvoerlegging van de eerder opgeschorte straf. Omdat LU zich in Ierland bevond, is in 2012 een Europees aanhoudingsbevel (EAB) uitgevaardigd. In verband met dit overleveringsverzoek heeft de Ierse rechter verschillende prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ. In een tweede, gevoegde zaak (C-515/21) spelen soortgelijke omstandigheden ten aanzien van een veroordeling die eerder in Polen is uitgesproken.

De eerste vraag die is opgekomen is of in een geval als de onderhavige de in tweede instantie genomen beslissing tot herroeping van een eerdere opschorting of een tweede strafrechtelijke veroordeling een uit te voeren 'beslissing' is in de zin van het toepasselijke kaderbesluit. In dit

verband moet het kaderbesluit worden uitgelegd in het licht van art. 47, tweede en derde alinea, en art. 48 Hv, net als met art. 6 EVRM. Het recht van een verdachte om bij zijn proces aanwezig te zijn is een essentieel onderdeel van de rechten van de verdediging. Het EHRM heeft geoordeeld dat een veroordeling bij verstek van een persoon waarvan niet vaststaat dat hij afstand had gedaan van zijn recht om te verschijnen en zich te verdedigen of dat hij voornemens was om zich aan berechting te onttrekken, zonder dat hij de mogelijkheid heeft gehad om, na te zijn gehoord, een nieuwe uitspraak te verkrijgen over de gegrondheid van de tegen hem gerichte beschuldiging, een flagrante rechtsweigering vormt. In het onderhavige geval kan het feit dat degene om wiens overlevering is gevraagd bij verstek is veroordeeld dus een fundamenteel gebrek zijn dat het recht van de verdachte om in persoon bij zijn proces te verschijnen ernstig schendt. Het HvJ EU concludeert hieruit dat wanneer de opschorting van de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf naar aanleiding van een nieuwe strafrechtelijke veroordeling wordt herroepen en met het oog op de tenuitvoerlegging van die straf een Europees aanhoudingsbevel wordt uitgevaardigd, deze bij verstek gewezen strafrechtelijke veroordeling een 'beslissing' in de zin van die bepaling vormt. Dat is niet het geval bij de beslissing tot herroeping van de tenuitvoerlegging van deze straf.

Het kaderbesluit EAB maakt normaal gesproken het weigeren van een overlevering niet mogelijk, maar om dit te bepalen kan de rechter wel de omstandigheden van het concrete geval in aanmerking nemen. Daarbij verzet het kaderbesluit, zoals uitgelegd in het licht van art. 47 en 48 Hv, zich ertegen dat de uitvoerende rechterlijke autoriteit weigert de gezochte persoon aan de uitvaardigende lidstaat over te leveren op de grond dat de procedure die heeft geleid tot de herroeping van de opschorting van de vrijheidsstraf voor de tenuitvoerlegging waarvan het Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd, bij verstek is gevoerd. Ook staat het kaderbesluit eraan in de weg dat de overlevering van de betrokkene afhankelijk wordt gesteld van de garantie dat voor deze persoon in die lidstaat de weg openstaat voor een nieuw vonnis of een procedure in hoger beroep waarbij een dergelijke beslissing tot herroeping of de tweede strafrechtelijke veroordeling die hem bij verstek is opgelegd en die bepalend blijkt voor de uitvaardiging van dat bevel, opnieuw kan worden onderzocht. Daarbij moet worden voorkomen dat de uitzondering die de weigering van overlevering nu is, de basisregel wordt. In dit verband geldt dat de tenuitvoerlegging alleen kan worden geweigerd als er zowel gegevens zijn die erop wijzen dat art. 47 Hv reël wordt bedreigd door structurele of fundamentele gebreken en dat, gelet op de persoonlijke situatie van de betrokkene, er zwaarwegende en op feiten berustende gronden bestaan om aan te nemen dat de betrokkene een gevaar van schending van die bepaling zal lopen in geval van overlevering aan de uitvaardigende lidstaat.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 23-03-2023

ECLI: ECLI:EU:C:2023:235

Zaaknummer: C-514/21

Wetsartikelen: Hv art. 6, Hv art. 47, Hv art. 48 en Kaderbesluit 2002/584/JBZ art. 4 bis lid 1

RECHTSPRAAK

Telek e.a. t. Turkije, EHRM 21 maart 2023, nrs. 66763/17, 66767/17 en 15891/18

Twee Turkse promovendi werkten ten tijde van de mislukte coup poging in 2016 in Parijs respectievelijk Florence; een derde was op werkbezoek in Duitsland. Wegens verdenking van staatsondermijnende activiteiten werden hun paspoorten ingetrokken, waardoor zij hun werkzaamheden niet konden voortzetten. Het EHRM ziet hierin een inbreuk op zowel het professionele leven (art. 8 EVRM) als het recht op onderwijs (art. 2 EP EVRM), ook gelet op het belang van internationale uitwisseling voor wetenschappers en onderzoek. Nu er geen concrete verdenking aan de maatregel ten grondslag lag en die willekeurig lijkt te zijn opgelegd, zijn beide EVRM-bepalingen geschonden.

Klagers werkten ten tijde van de relevante feiten bij Turkse universiteiten. In januari 2016 ondertekenden zij een petitie waarin de regering onder meer werd opgeroepen om een einde te maken aan de mensenrechtenschendingen in het zuidoosten van Turkije en vredesonderhandelingen te beginnen met de PKK. In juli 2016 vond een coup poging plaats in Turkije die leidde tot het uitroepen van de noodtoestand. Op verschillende momenten zijn de drie klagers in de periode daarna ontslagen en zijn hun paspoorten ingenomen, omdat werd aangenomen dat zij betrokken waren bij de organisatie die de coup poging had georganiseerd of omdat ze hadden bijgedragen aan gezagsondermijnende activiteiten. Het innemen van de paspoorten was bijzonder lastig voor de drie klagers, nu een van hen een proefschrift schreef in Parijs en een tweede bij het European University Institute in Florence; een derde promovenda was op dat moment werkbezoek in Duitsland. Klagers hebben procedures ingesteld tegen het innemen van de paspoorten, maar die zijn voor hen niet succesvol geweest.

Klagers hebben allereerst gesteld dat het innemen van de paspoorten een schending van art. 8

EVRM oplevert doordat zij hun wetenschappelijke activiteiten in het buitenland niet konden voortzetten. Voor derde klaagster, die in Duitsland verbleef toen het paspoort werd ingetrokken, leverde die intrekking bovendien de nodige persoonlijke en professionele ingewikkeldheden op. Gelet op de relationele aspecten van art. 8 EVRM overweegt het Hof dat deze bepaling in het onderhavige geval inderdaad van toepassing is. Het Hof merkt bovendien op dat het cruciaal is voor universitaire onderzoekers om aan internationale bijeenkomsten te kunnen deelnemen en hun ideeën en bevindingen te kunnen delen met andere mensen over de gehele wereld. De reisbeperkingen die het intrekken van een paspoort oplevert tasten daardoor inherent ook de professionele en academische relaties van wetenschappers aan. In het onderhavige geval maakte de maatregel bovendien de promotietrajecten van twee van de klagers in het buitenland onmogelijk. Van een inbreuk op art. 8 EVRM is daardoor duidelijk sprake.

Het Hof erkent dat de intrekking van de paspoorten plaatsvond in de context van een noodtoestand in het belang van de nationale veiligheid. Het Hof merkt echter op dat er geen enkele concrete verdenking aan de intrekking ten grondslag lag van betrokkenheid bij een terroristische organisatie of bij de coup. Zelfs in een noodsituatie is het nodig dat niet willekeurig wordt ingegrepen en dat voldoende naar de concrete omstandigheden wordt gekeken. Dat is in de onderhavige zaak duidelijk niet gebeurd. Verder specificeerde de relevante regelgeving geen periode of duur van de maatregel en werden er geen voorwaarden in aangegeven waaronder de maatregel weer kon worden ingetrokken. Ook de toetsing door de rechter is onvoldoende precies en geconcretiseerd geweest. Dat betekent dat de inbreuk onvoldoende voorzienbaar was en dat er een te grote discretie en te weinig toezicht bestond bij het opleggen van de maatregel. Daarmee niet is voldaan aan het wettigheidsvereiste van art. 8 EVRM; deze bepaling is dan ook geschonden.

De twee klagers die hun proefschrift schreven in respectievelijk Frankrijk en Italië klagen ook nog over het feit dat hun recht op toegang tot onderwijs van art. 2 EP EVRM is geschonden doordat hun paspoorten gedurende een periode van twee jaar en acht maanden ingetrokken zijn geweest. Het Hof stelt voorop dat ook gespecialiseerde en vervolgstudies, zoals een promotietraject, een integraal onderdeel van het onderwijs vormen, zeker gelet op de cruciale rol in de hedendaagse samenleving van wetenschappelijk onderzoek. Opnieuw benadrukt het Hof bovendien dat mobiliteit van studenten en staf essentiële onderdelen vormen van het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek binnen de Raad van Europa. Dit betekent dat staten de plicht hebben om geen ongerechtvaardigde belemmeringen op te werpen voor het volgen van hoger onderwijs in het buitenland. Het bemoeilijken van het volgen van doctoraatsonderwijs in een ander land door het intrekken van het paspoort vormt daarmee zeker een inbreuk op het onderwijsrecht. Voor de gerechtvaardigdheid van deze inbreuk

gelden vergelijkbare overwegingen als bij art. 8 EVRM, hetgeen betekent dat ook art. 2 EP EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 21-03-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0321JUDoo6676317

Zaaknummer: 66763/17, 66767/17 en 15891/18

Wetsartikelen: EVRM art. 8 en EVRM art. 2 EP

RECHTSPRAAK

**Udovychenko t. Oekraïne, EHRM 23 maart 2023, nr.
46396/14**

Udovychenko was ooggetuige van een verkeersongeval waarbij een voetganger ernstig gewond raakte. Later vertelde zij aan een journalist dat ze de zoon van een voormalig parlements lid uit de auto zag stappen die bij het ongeval betrokken was. Die uitlating leidde tot een smaadzaak tegen haar, waarbij ze tot 10.000 euro schadevergoeding werd veroordeeld wegens reputatieschade. Het Hof benadrukt het belang van het openlijk kunnen getuigen over gebeurtenissen als deze en op de goede trouw van Udovychenko. Zeker in het licht van de gevolgen voor haar was de veroordeling tot de hoge schadevergoeding disproportioneel en strijdig met art. 10 EVRM.

In 2008 was klagster ooggetuige van een verkeersongeval waarbij een voetganger ernstig gewond raakte. Later vertelde klagster aan een journalist van een lokale krant dat ze de zoon (M.B.) van een voormalig parlements lid (B.) uit de auto zag stappen die bij het ongeval betrokken was. Naar aanleiding van de publicatie daarover hebben B. en M.B. een civiele smaadprocedure ingesteld tegen klagster omdat zij M.B. jegens de journalist valselijk zou hebben beschuldigd van het veroorzaken van het ongeval. De rechter ging ervan uit dat klagsters verklaring onwaar was en de eer en reputatie van B. en M.B. aantastte. Ze moest haar verklaringen daarom intrekken en een schadevergoeding betalen van bijna 10.000 euro. Tot het moment dat ze deze schuld had voldaan mocht ze Oekraïne niet verlaten.

Voor het EHRM heeft klagster gesteld dat art. 10 EVRM is geschonden door deze rechterlijke uitspraak. Het Hof is het op zichzelf eens met de nationale rechter dat klagsters uitlatingen jegens de pers van feitelijke waarde waren. Het was voor haar echter heel moeilijk om bewijs te leveren, anders dan door te stellen dat ze met eigen ogen M.B. uit de auto had zien stappen. In haar uitspraken had ze geen beledigende toon aangeslagen; ze deed enkel verslag van wat ze had gezien. Het is een belangrijk aspect van de uitingvrijheid dat getuigen van

gebeurtenissen die mogelijk criminele activiteiten betreffen te goeder trouw hun waarnemingen kunnen openbaren. Het Hof ziet verder geen rechtvaardiging voor de vergaande consequenties die zijn verbonden aan de veroordeling. In wezen is ze zwaar gestraft vanwege het enkele vertellen van wat ze dacht te hebben gezien. Dit is een disproportioneel gevolg, waardoor de rechterlijke uitspraak in strijd is met art. 10 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 23-03-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0323JUD004639614

Zaaknummer: 46396/14

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

Rogalski t. Polen, EHRM 23 maart 2023, nr. 5420/16

Een advocaat heeft in 2011 aangifte gedaan van een vermoeden van corruptie bij een openbaar aanklager. Er is geen onderzoek ingesteld naar de corruptieaantijging, maar de advocaat is wel tuchtrechtelijk veroordeeld tot een boete omdat hij onvoldoende feitelijke gronden zou hebben voor de aangifte. Het EHRM overweegt dat de advocaat de procedure heeft gevolgd van het Anticorruptieverdrag. Alleen in zeer uitzonderlijke omstandigheden kan in zo'n geval een tuchtprocedure worden gestart, maar van misbruik of kwade wil is in dit geval niets gebleken. De uitingsvrijheid van art. 10 EVRM is daarmee geschonden.

Klager is advocaat. In 2011 heeft hij namens een onderneming die hij vertegenwoordigt aangifte gedaan van de verdenking dat een openbaar aanklager (M.P.) betrokken zou zijn bij het aannemen van steekpenningen van een andere onderneming. Daarbij zou sprake zijn van het vervalsen van contracten ten nadele van klagers cliënt. Het openbaar ministerie weigerde om een onderzoek in te stellen naar de aantijgingen. In plaats daarvan informeerde het openbaar ministerie de deken van de orde van advocaten om te laten vaststellen of de aangifte in strijd was met de beroepsethiek. Daarop werd een tuchtprocedure tegen klager ingesteld, waarin deze uiteindelijk schuldig werd bevonden aan het indienen van een strafklacht zonder dat daarvoor enige verifieerbare feitelijke basis bestond. Als advocaat had klager de ethische plicht om zich ingetogen, proportioneel en voorzichtig te gedragen en zich te onthouden van het indienen van ongefundeerde klachten. Omdat klager zich niet aan deze regels heeft gehouden, kreeg hij een boete opgelegd van ongeveer 535 euro.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat het opleggen van de tuchtrechtelijke sanctie in strijd is met de vrijheid van meningsuiting zoals vastgelegd in art. 10 EVRM. Ook heeft hij geklaagd over procedurele onzorgvuldigheid, maar het Hof besluit de procedurele eisen mee te nemen in de behandeling van de klacht over art. 10 EVRM. Het Hof overweegt dat het aanvaardbaar is dat van advocaten wordt verwacht dat zij bijdragen aan een goede rechtsbedeling en het behouden van het publieke vertrouwen daarin. Zij moeten daarbij gehoorzamen aan

gedragsregels die betrekking hebben op eer, integriteit en waardigheid. Tegelijkertijd wijst het op het grote belang van het bestrijden van terrorisme, ook in het licht van het Anticorruptieverdrag van de Raad van Europa. In de aangifte was geen sprake van een persoonlijke aanval op M.P.; integendeel, klager volgde de procedure voor het melden van een strafbaar feit die in het genoemde verdrag is vastgesteld. Alleen in zeer uitzonderlijke omstandigheden kan in zo'n geval gebruik worden gemaakt van een strafrechtelijke of tuchtrechtelijke procedure tegen degene die een melding heeft ingediend. Zo'n reden was er in dit geval niet; zo is niet gebleken van kwade opzet bij klager. Het is ook een van de kenmerken van een rechtsstaat dat burgers in de gelegenheid moeten zijn om melding te maken van gedrag van overheidsfunctionarissen dat zij onregelmatig of onrechtmatig achten. Naar Pools recht is er zelfs een burgerplicht om dat te doen. Het lijkt erop dat klager niet meer heeft gedaan dan te handelen in deze lijn. Daar komt nog bij dat zijn klacht niet van iedere grond was ontbloot. De vraag is daarmee ook of de autoriteiten de mogelijk ondersteunende feiten wel voldoende hebben bekeken. Daarmee zijn onvoldoende relevante redenen gegeven voor het opleggen van de disciplinaire straf, zodat de staat zijn margin of appreciation te buiten is gegaan. Het Hof kan daarmee een schending vaststellen van art. 10 EVRM zonder nog te hoeven ingaan op de procedurele aspecten van de zaak.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 23-03-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0323JUD000542016

Zaaknummer: 5420/16

Wetsartikelen: EVRM art. 10